

France Bevk: KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

- Beneška Slovenija je Italiji pripadla leta 1867, dogajanje v romanu pa temelji na dogodku leta 1933, ko je fašistična oblast prepovedala rabo slovenščine pri verouku in v cerkvi. Glavni junak je oblikovan po resničnem duhovniku. Število Slovencev v Beneški Sloveniji se je močno zmanjšalo.
-
- Kaplan Martin Čedermac slušbuje v Vrsniku, ko prepovedo rabo slovenščine v cerkvi. S sestro Katino skrivata slovenske knjige in ne podpiše listine, da ne bo več pridigal v slovenščini, a iz strahu vseeno pridiga v italijanščini. Večina vernikov je žalostna, zato sklene, da bo imel verouk na vrtu. ODLOMEK (jezikovno-narodna vzgoja)
Čedermac upa, da mu bo v njegovem boju za jezikovne pravice pomagala cerkvena oblast, zato odide k nadškofu v Videm. V odlomku obtoži najvišjo cerkveno oblast za brezbržnost do slovenskega naroda.

Medtem se njegovi verniki pri orožnikih s silo zavzamejo zanj. V nedeljo pojejo v slovenščini in Čedermac spet pridiga v maternem jeziku, a to je njegova zadnja pridiga. Zboli in odide iz Vrsnika.

- V romanu je poudarjeno nasprotje med večinskim (močan, nasilen) in manjšinskim (upor za svoje pravice) narodom.
- Glavna književna oseba kaplan Čedermac se odkrito in vztrajno bojuje za temeljno narodovo pravico (raba maternega jezika).
-
- Ideje:
 1. Slovenska manjšina je žrtev brezobzirnih političnih interesov fašistične oblasti in velikega dela italijanskega naroda.
 2. Raba materinščine je temeljna človekova pravica.
 3. V vsakem narodu živijo moralni in nemoralni posamezniki.
 4. Cerkevna oblast samo na videz skrbi za versko življenje, v resnici pa varuje svoj položaj v družbi.
- Roman je izšel pod lažnim imenom v Kraljevini Jugoslaviji (LJ).